

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarisi izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— „
četrt leta 2-50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščena od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Ob dvanajsti uri.

(Delegatom Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic na pot v Ptuj.)

Not kennt kein Gebot!

Nur die Macht imponiert,
nur sie allein hat Gegenwart
und Zukunft!

»Tagespost.«

Na jesen se najbrž zopet prično pogajanja za delazmožnost štajerskega deželnega zbora. Kolikor se da sklepati iz razpoloženja bojujočih se strank, bodo skoraj gotovo pogajanja brezuspešna, in na pomlad nam je računati z novimi volitvami.

Bodo li novoizvoljeni zastopniki ljudstva, svesti si svoje velike naloge, delati v blagor svojih volilcev ter opustili obstrukcijo? In če pride do dela, ali nam bodo vendar enkrat dali, kar nam gre po božjih in posvetnih zakonih? Ti dve vprašanji se gotovo vsakemu tovarišu vsiljujeta, ki le količkaj zasleduje potek rešitve našega gmotnega vprašanja.

In kaj tedaj, če nam bo usoda zopet namenila strašno vlogo prevaranih, če nam bo vzeta poslednja vera v pravico in človekoljubnost tistih, ki naj bi bili njuni zaščitniki in glasilci, če jih bo celo prežalostna učiteljska tragedija v kopaljšču Rodaunu pustila napram nam ledenihladne? Kaj potem? Da, kaj potem, to je nedvomno prvo in najvažnejše, o čemur se ima porazgovoriti in ukrepati naša delegacija v Ptuj.

Ali naj se damo še nadalje krmiti s praznimi obljubami kakor nadležni otročaji, da izgubimo zgoraj zadnjo mrvico ugleda?

Ali naj zabredemo v popolno finančno odvisnost raznih naših »prijateljev« ki potem ob gotovih prilikah z nekako posebno slastjo izrabljajo učiteljeve dolgove v svoje strankarske namene?

Si li naj damo vzeti sploh ves kredit, ki ga še imamo pri produktivnih stanovih?

In ali naj mirno gledamo, da nam beda zatre svobodni polet naših misli, da ubije v nas svobodnega, ponosnega človeka? (Trunk: Die Schulden drücken das Gemüt nieder und nagen wie Ge-

wissensbisse wie überhaupt das Bewußtsein jeder Schuld).

Moralno ubiti, s strtimi krili, naj še nazadnje nezavestno otrujemo dovzetne duše mladih src z malodušnostjo in mržnjo do vsega obstoječega, namesto da bi jim kazali pota k solncu, k življenju?

Delegacija bo imela sedaj izreči veliko besedo. Upajmo, da nam bogovi niso naklonili usode Črtomira, ki je padel »ne od meča, od lastne nemoči« ter tako napojil svojo zemljo z robsko krvjo!

Učiteljem — ciankalija!

Iz Rodauna na Nižje Avstrijskem poročajo o tragični usodi ondotnega učitelja Raschendorferja. Pred 23. leti je bil na rodaunski šoli nastavljen za podučitelja Franc Raschendorfer za mesečno plačo 58 K. Trinajst let je služil za podučitelja, pozneje za učitelja. Zaradi sramotno pičlih dohodkov ga je trla od vsega začetka silna beda in je do vratu zabredel v dolgove. Da otme sebe in svojo družino iz bede, se je uklonil krščansko-socialnim mogočnjakom in prestopil v klerikalni tabor. Z žrtvovanjem svoje osebnosti je nameraval kupiti naklonjenost deželnih oblastnikov in potegoval se je za nadučiteljsko mesto v Siebenbrunn. Vzlic dobri kvalifikaciji naprošenega mesta ni dobil. Zaradi tega je dozorel v njem strašen sklep: sklical je svojo rodovino in v sporazumu s svojo soprogo s ciankalijem zastrupil svoje štiri otroke, ženo in nato še sebe. Ko so ga v šoli ob določeni uri pogrešali in ni bilo iz učiteljevega stanovanja nobenega znamenja življenja, je dal župan siloma odpreti duri v stanovanje, kjer so našli šest mrtičev. To je kratka povest o učitelju Raschendorferju!

»Zarja«, poročajoč o tem tragičnem dogodku, dostavlja: Uvrstili smo to povest med kranjske novice — da se je zgodila na Nižjem Avstrijskem, je le slučaj. Prav tako lahko bi se bila zgodila v tej ali oni kranjski vasi. Še mnogo hujše učiteljske bede kot Nižja Avstrija je deležna Kranjska dežela, in enako koruptna, brezobzirna in samogoltna klika tlači nas kakor Nižje-avstrijske. Najinfamnejše poglavje, najodkriteljša podlost iz deželnega gospodarstva klerikalne klike je nespodobno in nekrščansko ravnanje z učiteljstvom, ki ga ho-

čejo izstradati in z gladom prisiliti, da obesi svoje prepričanje na kol in se jim z dušo in telesom zapiše. Regulacija učiteljskih plač, ki so sramota za deželo in za vse prebivalstvo, jim je stvar, iz katere brijeje norce, in očitvidno čakajo, da si vsak nesrečnik s ciankalijem izboljša svojo žalostno usodo!

Kultura in sedanje razmere.

Piše K. K.

(Dalje.)

Razmotrujmo drugo zmoto, ki sicer ne tako tiho, jetično, ampak bolj hrupno in očitvidno onemogoča in uničuje kulturo.

Ta zmota obstoja v tem, da vlada še vedno mnenje, da je treba za odpravo pomanjkanja in bede, za pripravlanje kulture oropali gotove sloje vseh pravic, omejevati njih svobodo do sužnosti, samo en sloj pa opremiti z izrednimi privilegiji. Taka anarhija ali nepravilnost do gotove mere nasproti posameznim stanovom in slojem se dozdeva še potrebno sredstvo za splošni blagor. Ne menimo tudi socialnega stališča, ki je za vsakega posameznika že pred njegovim rojstvom v gotovem oziru determinirana po njegovih specialnih okoliščinah, gre samo za najprimitivnejše človečanske pravice, za življenjska sredstva in varnost eksistence sploh. Boj za obstoj proti narodi po tej zmoti ni daleko tolikega pomena kakor boj med ljudmi, obvladavanje bližnjega z ustrahovanjem in končnim oropanjem njegovih pravic, ali celo stremljenje po zaslužnjevanju in brezpravnosti gotovih stanov in množice delavnega ljudstva. Boj za obstoj, prenešen iz naravnega torišča — namreč med človekom in narodo — med ljudi proti gotovim manj imenitnim stanovom, oziroma množici ljudstva, je baje najbolje jamstvo in najizdatnejše sredstvo kulturo omogočati in v njej napredovati.

Ta potreben boj med občani iste države (in tudi držav med seboj) izvira baje iz naravno danega antagonizma med sloji in stanovmi, med vladajočimi in vladanimi, posedujočimi in proletarci, med to in ono stranko ali skupino.

Tako se n. pr. na podlagi enake volilne pravice trudi zopet bojujoča cerkev po vseh svojih strankah, pokoravati si vse

sloje in njih delovanje, ljudstva, celo državno upravo in sodstvo namenom svoje institucije, to je, edino duhovskemu stanu v prid. Povsod, na gospodarskem, finančnem polju, v šolstvu, v avtonomnih in drugih skupščinah hoče imeti odločilen vpliv, absolutno gospodarstvo ter izkuša celo najprimitivnejše človečanske pravice, zajamčene vsakomur po osnovnih zakonih, v javnem življenju omejevati in prikrajšati. Posameznike kakor cele stanove, ki se temu protivijo, preganja s svojo močjo, avtoriteto in privilegiji na razne, eksistenci dotičnih nevarne načine.

Svobodo ali pravice občanov so cerkvenim zastopnikom nekaj neznosnega, ter porabljajo vsako priliko v zakonodajalnih skupščinah, te kršiti in omejiti. Uprizarjajo obstrukcije pri akciji v parlamentu modernizirati in izboljšati uradnikom pravne in gmotne razmere ter tam in v deželnih zborih uspešno izpodbijajo vsako prizadevanje izboljšati naše stanje. Glede našega stanu se trudijo uničiti vsako samostojnost v pravem oziru, sploh celo šolstvo popolnoma podrejevati svojim namenom in svojemu gospodarstvu skratka: zaslužiti nas.

Tudi socialisti so povečini še mnenja, da vlada nepremostljiv antagonizem med proletarci in kapitalisti, da izvira iz njega prepotrebni boj in da ta takozvani razredni boj vodi do rešitve socialnega problema, namreč da ne bo več kapitalistov ne kapitalizma ter bodo ostali še samo proletarci. Motijo se v smotru kakor v sredstvih. Smoter ne more biti, odpraviti bogastva in napraviti vse ubožne, neposedujoče, ampak obratno, smoter bodi, napraviti vse bogate.

Smoter kulture ali rešitev socialnega problema obstoja v tem, da družba potom pravičnosti in svobode povzdigne kulturo na tako stopnjo, da bo kolikor-toliko vsakdo v istini kapitalist, to je, da je vsakomur ob koristnem delu zajamčena kolikor možna udobnost in blaginja. V kolikor ima prizadevanje socialistov ali razredni boj namen, napraviti iz vsakogar, ki v sedanjih razmerah ničesar ne dela — oziroma da mu ni treba delati, izkoriščajoč kapitalistično podlago gospodarstva — koristnega delavca na primernem polju, skratka, da hoče odpraviti vse parazitstvo, je ta razredni boj ne le opravičen, ampak nujna potre-

LISTEK.

Vtiski in uspehi majniškega izleta.

(Konec.)

Vtiski tega izleta so tako trajni, neizbrisni; uspehi tako lepi in neprecenljivi, da se niti primerjati ne dajo s skromnimi sredstvi, ki so nam bila na razpolago. Trošek 3 K, kar je otroke stal izlet — všteta je v tem voznina, vstopnina v jamo, zajtrk, kosilo in južina — je pač neznaten v primeri z užitkom, ki so ga izletniki imeli. — Zahvala gre predvsem g. Širci, tuk. trgovcu, ki ni iskal zaslužka, ampak se je velikodušno ponudil, da pelje otroke proti neznamni odškodnini, kar nam je edino omogočilo izlet. Dalje se zahvaljujemo g. šol. vodji Ferd. Juvancu za posredovanje in nasvete; g. Ambrožiču, gostilničarju v Postojni, ki je otroke ljubeznivo sprejel ter jim dobro in ceno postregel. Ob enakih prilikah ga učiteljstvu prav toplo pripo-

ročimo! Jamski odbor je znižal vstopnino na 50 vin. za osebo. V gostilni g. Mušiča v Senožečah, ki nam je nudila pribežališče med nalivom dežja, pa so bili otroci okrepčani z mlekom, kruhom in jajci. Za gostoljubno postrežbo in ker so nam mokre otroke osušili, da celo preoblekli, se tudi njim prav toplo zahvaljujemo. — Učiteljstvo pa rado žrtvuje vso skrb in trud tega dne mladini v korist in veselje. Moralno plačilo mu je pač zavest da stori za vzgojo otrok kar more. Posebna nagrada so mu otroška srca, ki se mu na izletu približajo, odpro in se ga oklenejo z vso ljubeznijo in udanostjo. Otrok lahko kmalu pozabi, kar mu povemo, a nikdar ne pozabi tega, kar mu storimo. Prirediti mu kako veselje, pomeni, osvojiti si njegovo vdanost in ljubezen ne le za čas šolanja, temveč za vedno!

Po mojem mnenju služi šolska veselica otrokom le v razvedrilo in zabavo in učinkuje le posredno nanje tudi vzgojno. Na izletu se pa otrok vedri in vzgaja obenem tako, da ni mogoče ločiti pouka od zabave. Srečno izveden mladinski izlet ima vselej velik, velik — v našem slučaju nepopisen, dalekosežen us-

peh, ki ga bodo čutili otroci pozneje bolj nego danes.

Izleti:

1. Otroka vedre in zabavajo.
2. Uče ga in vzgajajo. Seznavajo ga z našo milo domovino, bude v njem ljubezen do narode in bližnjega in do rodne grude; seznanjajo ga z običaji in šegami ter ga navajajo na dostojno in vljudno občenje s tujci.

3. Učenca zblizajo z učiteljem, sprijaznijo ga z njim. Kakor ogenj, ki ogreje železo, da postane kovno in pripravno za obdelovanje, tako izlet omeči nezaupneža, da se približa vzgojitelju, mu jame verjeti in zaupati ter se mu takorekoč ponuda v vzgojo, postane sprejemljiv!

4. Učitelju nudijo priliko, da spozna duševno obzorje otrok, njih navade in nagnjenja. Odpro mu sploh otroško dušo.

Z ozirom na važnost in korist mladinskih izletov jih priporoča tudi novi šolski in učni red.

Ker pa je treba postaviti izletu vedno gotov, mikaven smoter, so taki izleti vedno v zvezi z večjimi ali manjšimi stroški in zaradi tega otežkočeni. Ude-

leževati se jih morejo le imovitejši, kar zmanjšuje vrednost izleta. Imovitejši otroci imajo itak boljšo vzgojo in tudi šem življenju se imeli priliko spoznavati svet in njega lepoto. Pravo, popolno vrednost bi imel izlet le tedaj, ko bi se ga udeležili tudi ubožnejši otroci. Ubožnejši otroci ravno potrebujejo več pozornosti in ljubezni, več veselja in zabave, več vzgoje in pouka, ker vsega tega doma popolnoma pogrešajo. Ker se oni ne morejo udeleževati dragih izletov, se čutijo zapotavljene, žalostne in nesrečne. Tem otročičem omogočiti udeležbo, pomeni, dati izletu popolno, brezprimerno vrednost. Z ozirom na to je moja želja, naj bi c. kr. okr. šol. sveti vplivali potom glavarstva ali neposredno na občine in denarne zavode, da ti po možnosti denarno podpirajo prireditve izletov. Spremljajoče učiteljstvo pa naj bi dobilo posameznim slučajem primerno potnino!

Tevarišem pa kličem: Prirejte izlete! Vodite otroke iz zaduhlih sob ven, v božji svet, v svobodno narodo!

F.

ba. V tem oziru je razredni boj istoveten z uveljavljanjem pravičnosti.

Jalov je ugovor, da v dobi, ko bo minilo proletarstvo, nihče več ne bo hotel delati. Izvor bogastva je vendar proizvodnja, intenzivna preobrazba ali prilagodenje zemlje, torej predpogoj blaginje; vsi morajo že dolgo poprej naporno delati, preden se bogatstvo uredniči, in kadar bodo veliko posedovali, bodo hoteli še več, zakaj to je utemeljeno v človeški naravi. Torej bodo še intenzivnejše delali. Tudi dandanes so nekateri kapitalisti jako žilavi in marljivi soobčani ter se naporno trudijo k svojim milijonom pridobiti še nove. Obratno se motijo kapitalisti v posledicah, ako zahtevajo za množico delavnega ljudstva, industrijskega kakor agrarnega, omejevanje svobodščin ali pravic, neomikanost, vzdrževanje v neizobrazbi in živalski omejenosti duha, kakor vzraste brez pouka in šolstva, brez čtiva in nadaljne naobrazbe.

Od raznih metod in načinov nepravilnosti se pričakuje, da prinesejo mir in blagor, zvišanje kulture, a ravno obratno je res, kdor le količkaj pazno opazuje socialno življenje. Mir in red, blaginja in zadovoljstvo, minevanje bede in pomanjkanja so efekti, učinki visoke kulture na podlagi nepristranske absolutne pravičnosti za vsakogar, ki obstoja v osnovi v tem, da je vsakomur garantiran popolnoma svoboden razvoj v gmotnem in duševnem oziru.

Motijo se ljudje v bistvu kulture, v sredstvih njega realizacije, v pojmu boja za obstoj, ter postavljajo antagonizem tja, kjer v bistvu ne more biti.

Boj za obstoj ni nič drugega nego trud uresničiti kulturo, namreč skupno prizadevanje, premagati nekulturo ali bedo. Antagonizma v bistvu med ljudmi ne more biti, ako se pa prakticira, je to socialna bolezen, še obstoječa anormalnost. Vse človeštvo v vsakim posameznikom vred ima iste interese, vsi so si sovrstniki, dasi neenaki po podedovanih človeških zmognostih. Življenjski interes za vsakogar je udobnost zaradi učinkovanja vseh k istemu skupnemu smotru. Izvesti je udobnost najbolj racionalno po solidarnosti, asociaciji vseh, to je z naravno organizacijo v obliki držav v kulturni namen. Notranji princip organizacije ne more biti nič drugega nego stroga, osvobodilna pravičnost. Tudi pojma kultura in pravičnost sta istovetna, enega ni moči imenovati brez drugega, najpopolnejše izvedena pravičnost med ljudmi se strne, se strinja z največjo možno kulturo, obenem pa pomeni za posameznika največjo svobodo. Čim večja pravičnost, tem večja kultura se razvija, tem svobodnejši postajajo občani, tem krepkejša in silnejša država. Istotako so pa tudi istovetni pojmi krivičnost, brezpravnost, suženjstvo, nesvoboda, despotizem, anarhija. Vsi izražajo nekulturno stanje, neudobnost, socialno bolezen istega izvora. Po vsakodobnih anarhističnih razmerah se je človeštvo povsod mirnim potom solidarno družilo, asociiralo in organiziralo v medsebojno pomoč in zaradi potrebe po pravičnosti in svobodi in njih izvirajočega socialnega redu v državne oblike. Tako so začeli premagovati nepravilnosti ali nered, oziroma anarhijo. (Nestor: »Naša zemlja je obširna, a redu ni v njej.«)

Znan je nam učiteljem tudi izrek cesarja Franca I.: »Pravičnost je temelj državam«, ki se ga uče tudi otroci v šoli, a ga jim nihče popolnoma jasno ne razloži.

Kultura, blaginja ali udobnost ljudi je vedno nastajajoči učinek notranjega bistva države, namreč pravičnosti. Čim bolj odgovarjajo pravice ali svobodščine občanov v državi pravičnosti, tem vzornejši je socialni red, tem višje narašča kultura, tem bujnejša je intenziteta življenja vseh in vsakega posameznika. Hitrejša in temeljitejša se vrši prilagodenje ali preobrazba zemlje človeštvo v prospeh vedno več se torej proizvaja, ali z drugimi besedami, bogastvo rase med bivalvostvom. Prijateljske razmere, popolni mir s sosednimi državami pospešujejo svetovni gospodarski promet, zakaj ta ne pozna državnih mej; kakor kri s hranivom po celem telesu, tako krožijo vrednote po celem planetu. Kako blagrujejo razumni politiki trozvezo, in dobro bi bilo, da bi vse sosedne države pristopile trozvezi v mnogozvezo.

Državna sila ali moč že pri ustanovitvi ni imela namena, omejiti in kratiti človeških pravic nobenemu državljanu; osnovala se je z obratnim namenom, uničevati anarhijo s tem, da se ščitijo, varujejo in branijo pravice vsakogar pred kršenjem in omejevanjem po drugih, po raznih nasilnikih, ki še danes niso izumrli: Knez, kralj ali vladar je bil početkoma tudi povsod najvišji, sprva edini sodnik, ki je potoval križem ozemlja, poslušal pritožbe državljanov, sodil osebno ter skrbel za takojšnjo izvršitev kazni. Čim pravičnejše je sodil in branil pravice vsakogar, tem

rajše ga je ljudstvo imelo, tem bolj mu je bilo vdano, tem postrtyovalnejše in zvestejše mu je pomagalo ob času državne nevarnosti, tem krepkejša in silnejša je bila tudi država. Vse države, ki so krenile od pota pravičnosti, zatajile svoje bistvo in namen, so prejalislej nujno propadle, kakor nam zgodovina navaja toliko slučajev.

Tudi dandanes se bistvo države ne da izpremeniti, tudi dandanes je notranji in vnanji razvoj države le mogoč na podlagi in smeri pravičnosti.

Osnove pravičnosti kakor so to: varnost življenja, imetja, pridobivanja, varnost časti in ugleda, varnost svobodnega duševnega razvoja, naziranja, mišljenja in mnenja, ki jih imenujemo tudi osnovne kulturne človečanske pravice, so že povsod v modernih državah zakonito priznane v takozvanih osnovnih državnih zakonih ter so podlaga vsemu drugemu zakonodajstvu v pravu in upravi. Nepristransko in eksaktno funkcioniranje sodstva, uprave je najboljši dokaz zdravega, notranjega, bistvenega položaja družbe in države, njih neprestani razvoj in izpopolnjevanje v smeri stroge pravičnosti je podlaga naraščajoče kulture. Zaradi tega so tudi posamezniki primorani udeleževati strogo pravičnosti, spoštovati pravice bližnjega in ne zahtevati in izsiljevati privilegijev.

Kratek pravice soobčanu, izkušati omejevanje svobodščine celim slojem in stanovom, izpodkopavati jim ugled, zabranjevati jim potrebno in pravično izboljšanje eksistenčne podlage, kakor se to dogaja napram nam in delavstvu, je anarhistično počenje. Vrhunec dosega tisti, ki pozivlja javno na uboj in umor ter bojkot drugomislečih, na primer liberalcev, svobodomislecev. Pri nas se v najnovejšem času gode v tem oziru čudne reči anarhističnega značaja. (Dalje.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za litijski šolski okraj ima svoj redni občni zbor dne 4. julija t. l. dopoldne ob 10. uri v Zagorju za Savo. Dnevni red je: 1. Nagovor in pazdrav predsednika. 2. Poročilo in posvetovanje o preosnovi pravil »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«. Poročevalca tov. Bezjak in Levstek. 3. Poročilo blagajničarice. 4. Volitev delegatov za letošnje skupščino »Zaveze« v Celju. 5. Volitev novega društvenega odbora in pregledovalcev računa. 6. Slučajnosti in razna posvetovanja. K obilni udeležbi vabi za odbor: Josip Zajec, t. č. predsednik.

Štajersko.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 13. rožnika na Spodnji Polskavi. Udeležba bi bila lahko boljše v kljub malem dežju. Najbolj pa so nas razveselili gostje iz sosednih okrajev, in sicer so prišli iz Sv. Jakoba v Slov. gor., iz Jarebine, iz Maribora, Frama in Cirkovc. Čast jim in še enkrat hvala! Predsednik je otvoril zborovanje s presrečnim pozdravom na g. dr. Pivku in na goste. Prečital se je zapisnik zadnjega zborovanja in dopisi. Predlog, naj bi ostali učitelji v narodnih društvih le kot delujoči člani in ne plačujoči, se je ovrgel s tem, da neplačujoči član sploh ni več član in da se sam izključi. Glede pasivne resistence se je omenilo, da je ta pri našem stanu popolnoma neizvedljiva. Tak pasiven odpor je uspešen le pri komercialnih podjetjih, pri katerih se napravi z njim hipna, velika denarna škoda. Pasivna resistenca v šolstvu pa bi naredila škodo le lastnemu narodu, spravila bi šolstvo na nizko stopnjo, in ravno to hočejo naši znani nasprotniki doseči. Mi bi s tem delali sovražnikom v roke, gotovo narobe taktika. **Mi pa hočemo šolstvo povzdigniti, in če bi nam še slabše šlo!**

Bistvo izvajanja pasivne resistence tiči v tem da se opravlja služba strogo po obstoječih predpisih. Ako bi tedaj sedaj zastavili s pasivno resistenco, bi se nam lahko očitalo, češ, da se dosedaj nisimo ravnali po predpisih. To pa gotovo ni res!

Glede manifesta napram napadom na učiteljsko in šolstvo po slov. klerikalnih listih se je izrazilo mnenje, da bi vsako reagiranje na te izbruhe bilo klerikalcem prav po nezasluženosti izkazana čast. Predsednik naprosi delegata, naj v zgoraj navedenem smislu zastopa društvo pri Zvezinem zborovanju.

Nato poda predsednik besedo g. dr. Pivku k predavanju: »Ob tridesetletnici Jurčičeve smrti.« Kar najbolj diči zgodovinarja, je objektivnost. In objektivnost je prevevala krasno predavanje, živo slikanje Jurčičeve osebnosti, da smo ga kar videli pred seboj. Nismo poklicani ocenjevati tako predavanje. Gospod doktor pa je lahko prepričan, da je vsakega navzočih zadovoljil visoko nad pričakovanje. Predsednik je topla zahvalil govornika in ga

obenem naprosil za nadaljno naklonjenost, kar je ta radevolje obljubil.

Delegatom za 24. skupščino Zaveze sta bila izvoljena gospa Hribar in Krotky. Sicer pa se bo društvo kolikor mogoče korporativno udeležilo skupščine.

Prihodnje zborovanje se vrši novembra v Slov. Bistrici. Predsednik zahvali nadiučitelja Vodoscheka za prijazno prepuščitev razreda in tovarišici Goričan in Wester za okusno dekoracijo. S tem je bil končan oficilen del.

Zabavni del je res zaslužil to ime. Animirani pogovori, presrečen smeh, harmonija narodnih pesmi, vse se je prijeto razlegalo po dvoranah, in po zvokih gramofona se je zasukal marsikateri par. Medtem je g. dr. Pivko obrazložil natanko nekatere telovadne igre, in sicer: »Kitajski zid«, »Medvedje v lancu«, »Dan in noč«, »Dvojčki«, »Preža«, »Ribički«, »Izzivat« in »Labirint«. »Labirint« so zborovalci tudi praktično izvajali in se pri tem izborno zabavali. Ta igra je ruski način mišjega lova in tudi za odrasle pri telovadnih nastopih ali pri kakih javnih veseljih jako zabavna igra. Napitnice in pesmi in izbijanje marsikateriga dobrega dovtipa je podilo čas tako hitro, da smo se komaj zavedali, kdaj je minul. Do najskrajnega časa so čakali izletniki na vlake. Upamo, da ga nihče ni zamudil! R.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj izleti v četrtek, dne 4. julija 1912, v Vuzmetince. Ob 10. uri bo pri Štamparju društveno zborovanje po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Poročilo delegatov v Zvezinih zborovanjih v Ptuj. 4. Volitev delegatov za Zavezino zborovanje v Celju. 5. Slučajnosti. Vsi društveniki, pa tudi tovariši in tovarišice iz sosednjega **Ljutomerskega okraja** so prijazno vabljeni, da za en dan denejo stran vse moreče skrbi ter se razvedrijo med svojci. Vsak deležnik se naj — radi obeda — javi saj do 1. julija 1912 pri tov. Dragu Pinteriču pri Sv. Miklavžu. Odbor.

»Savinjsko učit. društvo« zboruje v četrtek, dne 27. t. m., v Št. Rupertu ob 2. uri popoldne. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Predavanje g. dr. E. Šerkota »O vplivu alkoholizma n otroško dušo«. 4. Volitev delegatov za Zavezino zborovanje. 5. Slučajnosti. Ivan Jakše, t. č. predsednik.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboruje dne 30. jun. t. l. točno ob 10. uri v šoli v Novi Štiti, in sicer po sledečem vzporedju:

1. Zapisnik o zadnjem zborovanju;
2. Dopisi;
3. Prdavanje tov. Kelca o važnejših dogodkih iz njegovega dijaškega in učiteljskega življenja;
4. Slučajnosti.

Skrbelo se bo, da bo vse prav zanimivo in prijetno. Ker nam je potrebno časih razvedrila za izmučenega duha in telo, se vljudno vabite, da pridete vsi v ta krasni kraj! Omenjeno bodi, da obhaja tov. Kelc 35. tov. Kocbek pa 30 letnico svojega učiteljevanja. — Tov. Burdjan je priglasil predavanje »Hišna muha« (učna slika po biološki metodi).

Vsi tisti, ki so malomarni v plačevanju udnine (50 v na mesec ni mnogo) se prav resno opemni, da plačajo. Ako drugače nočejo, naj pa pošljejo dotični znesek blagajničarju tv. Burdjanu po nakaznici, ki mora tudi storiti, kar se zahteva od njega v tem oziru. Nevredno bi bilo za omikanca, ako ga moramo vedno siliti, da stori svojo dolžnost, kako naj to zahtevamo od neomikanca? Vse graje pa je vredno, da se nekateri tako ostentativno ogibljejo stanovskih organizacij, čeprav dobro vedo, da brez teh še nismo dosegli za naš stan ničesar in tudi ne bomo. Slab značaj je, kdor se vedno zanaša na druge! Odbor.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem. V zadnji številki Učiteljskega Tovariša objavljeni spored občnega zbora se na željo nekaterih odbornikov v toliko spremenil, da odborova seja ne bo 28. junija ob 6. uri zvečer, temveč šele 29. junija ob 8. uri zjutraj. Za občni zbor je prijavljeno še eno predavanje: »Ali je egoizem vzgojni princip?« (Tovariš Karol Kveder). Ker bi bil na ta način spored občnega zbora preobširen, bo treba predavanje o Učiteljski gospodarski zadruzi pomakniti menda v delegacijsko zborovanje, o čemur bo definitivno sklepala delegacija sama. Vodstvo.

Ljutomersko učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek, dne 13. junija t. l., pri Sv. Jurju ob Ščavnici ob povoljnem številu udeležencev, čeravno se je vreme kujalo.

Predsednik se zahvali jurjevskim gošpicam tovarišicam za okusno okrašenje zborovalnice, čestita v imenu vseh neumorno delavnemu blagajniku, občesposlovanemu, značajnemu tov. prof. Krylu k njegovi sedemdesetletnici.

Na mnoga leta, zdrav in čil — blagajnik naj bi naš še bil!*

Predavanje g. dr. Krefta, ki je prijatelj učiteljstva, je bilo kaj zanimivo, izborno. Temeljito in dobro premišljeno je razpravljalo o temi: Homerjeve didukcije iz opazovanja vesoljstva in sodobno stališče matematične geografije na podlagi njegove »Odiseje«.

Tov. Vreča pa nam je ljubko slikal kot nadaljevanje »Zgodovino Negove«. Ko bi vsaka šola imela takole zgodovino o svojem kraju, kolik neusahljiv vir bi bil to za domoznanstvo!

Naš vrli, jako delaven predsednik se prav presrečno zahvali obema predavateljema, priporoča topla naš stanovski list v naročbo in plačilo »Učiteljski Tovariš«. Neizbrisen madež je na posamezniku, ako ni naročnik in plačnik našega lista, pač pa lista, ki nas pri vsaki priliki sramoti in blati. Našega stanovskega lista se trdno oklenimo, plačujmo ga, podpirajmo ga, da ne obmaga v ljutem boju, da kleti sovražniki zatro njega in — nas! Ničevi so razni izgovori — saj še Bog ne stori vsem ljudem prav, kaj še le ubogi trpin — zemljan. Združujmo se, ker resni so dnovi! Pritrgujmo si tistih par kronic ter jih svečano položimo na žrtvenik: **stanovske zvesti!**

Sklenilo se je tudi prispevati znesek 50 vin. društvu na korist, ako ud neopravičeno izostane od zborovanja. Uspeh — pokaže bodočnost! Pa ne, da bi teh 50 v smatral kot za odkupnino zborovanja!

Delegatom Zaveze, zborujoče v Celju letos, so predlagani: tov. Tomažič J., Stara cesta, Mavrič Karel, Sv. Križ na Murskem polju, gđč. Bernard Erlinda, Sv. Jurij ob Ščavnici, in Lah Gustel, Sv. Duh.

Končno se prosi več točnosti in pazljivosti od strani »nekaterih«!

Na veselo svidenje v Vuzmetincih 4. julija. —h.

Srednješolski vestnik.

**** Vpisovanje na c. kr. goriški realki.** Dne 4. julija od 8. do 11. ure se prične vpisovanje dijakov na tem zavodu; sprejemni izpiti se vrše isti dan ob 3. popoldne. V jenskem terminu se je določilo iste ure 16. septembra za vpisovanje, oziroma sprejemne izpiti.

**** Na državni višji realki v Idriji** se vrše zrelostne usne izkušnje dne 5., 6., 8. in 9. julija t. l. pod predsedvom c. kr. deželnega šolskega nadzornika Hubada. Vpisovanje v prvi razred za šolsko leto 1912/13 pa bo v julijskem terminu dne 9. julija dopoldne od 11. do 12. Prinesti je s seboj rojstni list in zadnje obiskovalno izpričevalo ljudske šole. Sprejemne izkušnje se prične dne 10. julija ob 8. zjutraj. Priporočamo staršem ta naš edini slovenski srednješolski realčni zavod v Idriji.

**** Dijak streljal na profesorja.** V Levovu je streljal Fran Stach, dijak 4. razreda, z revolverjem na svojem profesorja matematike Ivana Schadna, ker mu je dal slab red. Profesor se je zgrudil oblit s krvjo na tla ter so ga odpeljali v bolnišnico. Napadalca so zaprli.

**** Umrl je v Celju vpokojeni profesor na celjski gimnaziji Anton Kosi** v starosti 64 let.

**** Na c. kr. ženskem učiteljsku v Gorici** bo vpisovanje za sprejem v prvi tečaj četrtek, dne 4. julija, in sicer za Slovenke od 8.—12. predpoldne, za Italijanke pa od 3.—7. popoldne. Pismeni sprejemni izpiti bodo dne 5. julija ob 8.—12. in od 3.—6.; ustni izpiti se začnejo v soboto, dne 6. julija, ob 9. uri in se bodo nadaljevali ponedeljek, dne 8. julija ob 8. predpoldne. Ako bo po sprejemnih izpitihi meseca julija sprejeto 40 gojenk v ital. in ravno toliko v slovenski oddelek, potem septembra ne bo drugih sprejemnih izpitoz za prvi tečaj. Pri sprejemu se zahteva krstni in rojstni list, zadnje šolsko izpričevalo in potrdilo uradnega zdravnika o fizični sposobnosti za šolsko službo. V smislu postavnih določil opozarja ravnateljstvo one starše, ki ne stanujejo v Gorici, naj bodo pri izbiranju stanovanj za svoje hčere jako previdni; priporoča se jim, da poiščejo stanovanja, kjer bodo gotovi, da pridejo njihovi otroci v dobre in poštene družine. Pri enakih predpogojih za sprejem bode ravnateljstvo dajalo prednost onim gojenkam, ki se bodo mogle izkazati s primeranim stanovanjem. Šolsko leto 1911/12 se konča 6. julija s slovesno službo božjo.

* Tudi od nas iskrene čestitke!
Uredn.

SUKNO in modno blago za gospode in gospe pripravljeno izvolna hiša **ZEFIRE** Prokop Skorkovský in sin v Humpolcu na Češkem Vzorec na željo franco. Zelo zmerno cene. Na željo dam tu izgotoviti gosposke obleke.

Književnost in umetnost.

Albert Sič: Trgovsko računstvo za trgovske nadaljevalne šole in enoletne trgovske tečaje za deklince. I. del.

(Konec.)

Kaj pa mali trgovci in obrtniki, ali ne bi tudi temu koristil že sam I. del? Pač, marsikateremu in v marsičem, najsi tudi obsega le osnovne pojme trgovskega računstva. Če drugače ne, bi si ga trebalo nabaviti že zaradi tega, ker se bodeta diuša dva dela naslanjala nanj in je le tem mošče, da se kdo tega računstva lahko sam uči, če se prej temeljito seznanj s prvim delom.

Koliko je število trgovcev in obrtnikov na kmetih, ki se v mladih letih niso imeli prilike izobraziti v spretnem strokovnemu računstvu, pa bi se bili radi, ko bi jim bilo le dano! Če naša trgovina in obrt danes ne moreta tekmovati s sosedi, je bilo krivo temu le pomanjkanje strokovnih knjig v materinščini, zlasti pa smo pogrešali tako nazornega dela, kakršno nam poklanja zdaj Sič. Zgodovina nas uči, da je nekoč pri nas vse drugače cvetela trgovina in obrt vobče in da smo bili v tem pogledu skoro v tekmi z znanimi trgovskimi narodi. Zdaj smo zaostali, ali zaostajati ne smemo več. Malo nas je, in zato je vprašanje našega obstanka tembolj vitalno. Naš človek je ukažen in jako sprejemljiv za izobrazbo, da le more do nje. Učiteljstvo stori plemenito delo, ako izkuša razpečati pri trgovcih in obrtnikih na kmetih čimveč izvodov Sičevega »Trgovskega računstva«. Gotovo ga ne bo trgovca in obrtnika, ki bi si tega lepega in že davno zaželjenega dela ne omislil, če bo le zaznal zanje.

S pridnim razpečevanjem knjige pa tudi podpiramo požrtvovalno društvo »Merkur«, ki je knjigo založilo. »Merkur« je v ta namen dovolil učiteljstvu od vsake naročene knjige 10% popusta, da ga vsaj nekoliko odškoduje za trud.

Nič manj vesel pa ne bo tudi autor, če bo videl, da pridno segajo po njegovem delu. Da je resnično dobro in zaželeno, pokažemo najbolj s tem, ako pridemo kmalu do druge izdaje, kjer se gotovo ne bo več ugnezdil usiljivi tiskarski škrt, kakor se je topot na str. 55., naloga 5., kjer mora stati namesto »H« »K«, dalje str. 68. zadnji zglede 3., kjer se mora vprašati za 5 kg in ne za 3 kg, kar je tudi za 5 kg izračunano, naposled bi se moral glasiiti na str. 69. drugi zglede zgoraj v vprašanju: koliko ga dobimo za K 63? in ne za 21, kakor stoji zdaj pomotoma.

Sič je pisal svoje delo z ljubeznijo in čisto nesebičnostjo, zato bo ostalo trajne vrednosti. Kolk napora in žrtev stane pisanje učnih knjig, bi vedel povedati le oni, ki se je kdaj s tem ubijal in pa kdor je bil priča temu naporu. Jaz sem bil temu delu le nekoliko priča, pa sem se lahko uveril, da more ta trud najdostojnejše poplačati le dejanska hvaležnost. Zato pa: **nobena učiteljska knjižnica ne sme biti brez tega lepega, trudapolnega dela, pa tudi noben trgovec in obrtnik ga ne smeja pogrešati.**

Mi smo prvi, ki lahko koristimo v kulturnem oziru narodu, čigar hčere in sinovi smo. Sič je izšel iz vrst ljudsko-šolskega učiteljstva in tega ni pozabil, temveč še vedno odkritosrčno simpatizira z našimi težnjami: **tovariši in tovarišice, potem veste, kaj je naša skrb in dolžnost!**

Vilko Mazi.

Politiški pregled.

* **Učiteljska službena pragmatika.** Pododsek odseka za državne uslužbenke, ki ima razpravljati glede službene pragmatike ljudsko-šolskega učiteljstva, je končal debato o vladni predlogi in je sklenil, da se mora šolsko nadzorstvo (krajno in okrajno) poveriti le osebam, ki imajo pedagoško-didaktično predizobrazbo ter se morajo sklicevati na večletno delovanje v tej smeri. Temeljem te resolucije je izključeno, da bi se moglo poveriti nadalje krajno nadzorstvo osebam, ki niso imele nikakega stika s šolstvom.

* **Deželni zbor kranjski in deželne finance.** Tak je naslov brošure, ki jo je izdal Fran pl. Šuklje, bivši kranjski deželni glavar. Bivši klerikalni deželni poslanec Mandelj je priobčil v »Vedi« spis, ki kaže, na kako nevarni poti se nahajajo finance Kranjske dežele, odkar gospodarijo klerikalci. Sedaj se je oglašil še Šuklje, ki pravi na 17. strani, da bo deficit za 1912 okoli 1.400.000 K. Tako se pomnoži plavajoči deželni dolg Kranjske na 3.000.000 K. On pa je svaril že leta 1894: »Kvarnejšega naš sveta ni, nego priporočati mali deželci, da se obremenj s plavajočim dolgom.« — Dr. Lampetu so taki spisi malo dobrodošli, zato se oglašja v »Slovincu«! Ali gospodarstvo klerikalcev je tako — to moramo pribiti — da se proti temu gospodarstvu oglašajo iz S. L. S. same, in to taki, ki so

dobro poučeni na to stran. — V Šuklje-tovi brošuri sta zanimiva posebno dva odstavka, in sicer: 1. Za svojo osebo nisem pristaš takozvane »nove šole«, predobro poznam njene hibe in preveč me odbijata nerednost in preprostost izdatnega dela moškega učiteljskega osebja na kranjskih ljudskih šolah. Navzlic temu sem uverjen, da se izboljšanje učiteljskih plač ne bo več dalo odlašati za dalje časa. Vsaka stvar ima svoje meje, in naposled, če smo se na Kranjskem po vsej pravici tako razburjali zaradi »depekoracije«, to je zmanjšanja števila živine vsled izrednih suš. l. 1909. in 1910., mari hočemo ostati povsem hladnokrvni, ako se našim šolam čimdalje bolj približuje grozeča »demagistracija«! Čisto nova beseda je to, žalibog, mojega kova — naj mi to milostljivo odpuste cenjeni gospodje jezikoslovci! — pomenja pa **beg kranjskega učiteljstva od njegovega beraško plačanega učiteljskega stanu**, — da ga prepreči dežela Kranjska, bo morala vsaj 500 tisoč K na leto več postaviti v svoj proračun! — 2. Potem bi bil naravnost javen škandal, ako se kranjski deželni zbor pri tej priliki ne bi domislil svojih stradalajočih učiteljev. Rad ali nerad, lotiti bi se moral bodečega vprašanja učiteljskih plač. Ze prej pa sem dejal, da tudi najskromnejša tozadevna reforma stane deželni zaklad nič manj nego 500.000 K. Ostane torej na razpolago le še drugih 500.000 K, in kaj pomenja to nasproti primanjkljaju, ki sem ga gori izračunal z okroglo 2 milijona kron?! Vedno bi še trebalo letno skrbeti za nepokritih 1.500.000 K in — odkod jemati? Ako jih pokrijemo zgolj z dokladami na direktni davek, morali bi iste zvišati od 40% na 80%, poskočiti bi nam trebalo z njimi za celih 100%, morali bi jih podvojiti, in tega bremena nikakor več ne zmore kranjski davkoplačevalec.

* **Kunetička izvoljena.** V Mladi Bole-slavi je izvoljena za poslanko češkega dež. zbora mladočeška kandidatinja Vikova-Kunetička. Namestništvo ji najbrže ne izda certifikata glede na volilni zakon, ali končno besedo bo imela upravna sodnja.

* **Cuvaj zapira dijake.** Baje so prignali sedaj v zapore celo nekaj srednješolcev z dežele, ki naj bi bili v kaki zvezi z znanim atentatom. V zagrebškem mestu morajo odložiti v roke oblasti v treh dneh vsi orožje, kakršnokoli imajo; prodajalci orožja morajo podati točen seznam o zalogi.

* **Avstrijsko vojno zračno brodovje.** Kakor poročajo dunajski listi, je naročila avstrijska vojna uprava 14 aeroplanov v neki domači tvornici. Milijoni v zrak! To je naša kultura!

Štajerske vesti.

—š— **Dogodbica iz Aškercevega življenja.** Čudno, a vendar resnično je, da nas zanima vsaka, še tako neznatna dogodbica iz življenja velikih mož. Zanimati utegne tudi naslednje, ki se je prigodilo, ko je veliki pokojnik Aškerc še kaplanoval po Štajerskem. — Lep dan je bil, in pesnik je šel na izprehod po navadni poti čez travnike proti gozdu. Jasnó nebo se je pričelo temniti, in še preden je mogel šetalec do kake strehe, se je ulila ploha. Ves moker pride pesnik domov. — Drugi dan gre spet na izprehod v isti smeri. Čudno ga je bilo pogledati. Imel je visoko zavihane hlače, pod pazduho pa dva dežnika, pod levo enega, pod desno drugega. Tako je hodil, rado-vednežem pa govoril: Danes pa menda ne bom moker!

—š— **Učiteljstvo kozjanskega šolskega okraja** je dne 12. t. m. zopet volilo svojega zastopnika v okrajni šolski svet kozjanski. To pot je bil izvoljen tov. nadučitelj Fran Bračič iz Št. Vida. Lani je učiteljstvo izvolilo svojim zastopnikom nadučitelja Val. Pulka. Toda klerikalec dr. Jankovič, drž. in dež. poslanec ter spiritus agens klerikalnega okrajnega šolskega sveta, je začel proti njemu tako gonjo, da se je rajši odpovedal zastopstvu. Kako mislijo in delajo klerikalci, je najbolje povedal dr. Jankovič sam, ko je rekel: »Vem, da je Pulko eden izmed najboljših učiteljev, in jaz bi tudi ne imel nič proti njemu, če bi bil le nekoliko z našo stranko.« Iz tega se razvidi, kako malenkostni, nestrpni in maščevalni so klerikalci; pravi Krekovič. Da pa so glede šolstva tudi mnogo krivičnejši proti Slovincem kot Nemci na Štajerskem, kažejo slučajni Laški trg, Ptuj in drugi.

—š— **Nekaj odgovora na »Poslano« tov. Brinarja.** Nerazumljivo se mi zdi, da se čuti tov. Brinar v svojem članku razžaljenega na svoji časti in na značaju. Nisem se ga dotaknil osebno nikjer, saj ga osebno niti ne poznam. Pač pa sem se dotaknil njegovega mnenja v zadevi, ki je za nas Štajerce odločilnega pomena, o predlogih, ki jih je stavilo za naš uspešnejši boj Brež.-sevniško učit. društvo. Porabil sem njegova citata le slučajno kot nekako ilustracijo pöta, po katerem hočejo naši ljudje priti do boljšega gmotnega stališča,

na osebo tovariša Brinarja še mislil nisem. Da citatov nisem zavijal, o tem mi dovolj jasno pričata citata sama; če jih tov. Brinar drugače razumeva, potem bi mu bil jako hvaležen, da mi jih je raztolmačil. Pri znatibopačmoral, da javnost vsega, kar se ji izroči, ne sprejme z odobravanjem, ampak da ima pravico, mnenja, ki ji neugajajo, tudi zavrniti. — Te pravice si tudi učiteljska javnost ne bo pustila prepovedati. Tov. Brinar naj bo prepričan, ako bi bil jaz član celjskega učiteljskega društva, ne bi molčal in čakal, da potem streljam iz zasede, ampak bi povedal že na dotičnem zborovanju to, kar sem v »Tovarišu« in kar sem storil že drugod. Ker je pa naju usoda posadila daleč, daleč narazen in ker organizacija ne nudi toliko prilike, da bi si večkrat kaj osebno povedali, sem ubral pot, ki mi leži na dlani, v »Tovarišu«. — Uredništvo bi članek gotovo zavrnilo, ako bi bilo prepričano, da članek ni za učiteljsko javnost, da je namenjen osebnemu boju. Kar se pa anonimnosti tiče, mislim da smo si sedaj na jasnem. Ako bi hotel streljati na tov. Brinarja, ne bi ostal anonimen, ne bi pa tudi zato rabil »Tovariša«. Moje ime pač za javnost nima pomena, zato ga tudi danes ne izdajam javnosti. Če bo pa tov. Brinarju z njim pomagano, mu je na razpolago v uredništvu. — Kaj nameravamo? Ničesar drugega, kakor da se hočemo prepričati še pravčasno, ali smo zmožni resnega boja v svoj priloge ali ne, da vemo potem svoje delovanje obrniti tja, kjer nam lahko koristi, ne pa tja, kjer bi brezplodno trtili svoje moči. — Glede tega vprašanja bi bilo treba stvarne debate o našem boju, kar bi gotovo zanimalo tudi ostalo slov. učiteljstvo, kaj o njem mislimo in kaj smo Štajerci! — Op. uredn.: Upamo, da je sedaj zadeva obojestransko pojasnena. Končna beseda pa naj se izpregovori na občnem zboru Zveze v Ptuj! Mi smo s svoje strani storili svojo objektivno dolžnost.

—š— **Ormoški okrajni šolski svet** je vsem šolam svojega okraja ukazal, da morajo sprejemati vse uradne spise, bodisi da so spisani v slovenskem ali nemškem jeziku. Povod temu ukazu je bil slučaj, v katerem vodja nemške šole ni hotel sprejeti dopisa šolskega vodstva slovenske šole.

—š— **Ormoški okrajni šolski svet** je imenoval za tekočo dobo sledeče krajne šolske ogleda, in sicer: za Bolfenk Al. Šoštariča, Hum Martina Ivanušo, Lenart Jož. Kovačiča, Miklavž Ant. Porekarja, Veliko Nedeljo Ivana Veseliča, Ormož — mesto dr. Cv. Serca, Ormož — ok. Št. Pernata, Ru-neč Ivana Meška, Središče Maksa Robiča, Tomaž Ivana Škrleca, Svetinje Lovra Peto-varja.

—š— **Društvo »Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks«.** Odbor tega društva naznanja: Dne 22. maja je umrl član Anton Schauer in 6. junija članica Martina Burgerjeva. Po § 3. pravil je treba plačati dotični posmrtni donesek za ta 100. in 101. slučaj smrti, za 2. in 3. v tekočem letu. Doslej je društvo izplačalo 127.278 K. Številó pristopov v prvih 5 mesecih 1912 znaša 27.

—š— **Sadjerejski in vinorejski tečaj v Mariboru.** Pretekli dni se je vršil na sadjerejski in vinorejski šoli v Mariboru enotedenski tečaj, ki so se ga udeležili slovenski učitelji iz Sp. Štajerske: Auernik Franc, nadučitelj pri Sv. Florijanu v Boču; Čeh Ivan, učitelj pri Sv. Marjeti pod Ptujem; Kramar Vinko, nadučitelj na Vranskem; Leskovšek Andrej, okr. pom. učitelj za slovenjegraški okraj; Mahorčič Teodor učitelj v Vojniku; Mohorko Ivan, nadučitelj na Blanci; Mravljak Karel, učitelj v Zrečah; Pečnik Alojz, nadučitelj v Bučah; Robnik Ivan, nadučitelj v Bučah; Selinšek Alojzij, učitelj pri Sv. Barbari v Halozah, in Viher Simon, nadučitelj v Vuzenici. — Nemcev je bilo topot poklicanih 9.

Tržaške vesti.

—t— **Nemški »Narodni dom« v Trstu.** Na Dunaju se je izvršila ustanovitev pomóžnega odbora dunajskega za zgradbo nemškega »Narodnega doma« v Trstu. Občinski svetovalec Gussenbauer je poudarjal, da imajo vsi Nemci zlasti Dunaj, velik interes na ugotovitvi pozicije Nemcev v Trstu, ki je izhodišče svetovne trgovine za avstrijske Nemce. Tako tudi drugi govorniki. Jeseni napravijo prireditve, ki naj da velik dobiček v prid nemškemu »Narodnemu domu« v Trstu. — Za češke šole Dunaj nima denarja.

—t— **Slovenska trgovska šola v Trstu** je dobila pravico javnosti.

—t— **Umrla je dne 13. t. m. v Brnici** na Koroškem gospa Karolina pl. Kleinmayrjeva, mati našega tovariša Ferda pl. Kleinmayrja, c. kr. učitelja v Trstu. Blaga pokojnica je bila med koroškimi narodnim učiteljstvom in dijaštvom splošno znana, priljubljena in spoštovana. Bodi odlični ženi ohranjen časten spomin! Tovarišu pl. Kleinmayrju naše iskreno sožalje!

Goriške vesti.

—g— **Iz Kanala poročajo:** Dne 2. t. m. se je vršila v Kanalu zaključna slavnost šolskega leta obrtne nadaljevalne šole. V zvezi s tem je bila razstava izdelkov učencev II. obrtno-nadaljevalnega tečaja. Šolska dvorana je bila bogato odličena z zelenjem, narodnimi ter črno-žoltimi zastavami. Razstavo, ki je bila otvorenja do 5. ure popoldne, je posetilo mnogo občinstva, ki se zanima za napredek našega obrtnega ter trgovskega naraščaja. Krasne risbe in načrti kovaške, mizarske, zidarske itd. stroke so bili razpete po stenah šolske sobe. Nekatera teh del so bila mojstrsko dovršena. Po mizah pa so bili razstavljeni različni izdelki iz spisja, knjigovodstva itd. ter zvezki računskih šolskih nalog učencev, od katerih nekatere dokazujejo vrlo lep napredek gojencev ter so priča o velikem trudu, vztrajnosti in strokovnem znanju voditelja šole tov. Alojzija Vrča. Vodja in učitelj risanja sta lahko ponosna na svoj dveletni trud. Dokazala sta, da sta docela usposobljena za svojo nalogo.

—g— **Kap ga je zadela v Komnu** vpokojenega učitelja Franca Pelicona, vrlega Sokola in pevovodjo sokolskega pevskega mešanega zbora. Mož je bil silno delaven in vedno vnet in vrl naprednjak ter poseben prijatelj Sokolstva, za katerega je veliko žrtvoval. Sokoli so mu priredili v zahvalo krasen pogreb. Bodi mu ohranjen trajen spomin!

—g— **Imenovanje šolskih nadzornikov.** Naučno ministrstvo je imenovalo okrajne šolske nadzornike za Goriško Gradiščansko. Ti so: za Tolminski okraj Andrej Lasič, za Sežanski okraj Matej Kante, za Goriški okraj Jos. Pavlin, doslej c. kr. gimnazijski profesor v Gorici. Za gradiščanski okraj je imenovan R. Bettiol, laške šole v Gorici in okraju A. Zрман.

—g— **Ženski licej.** Na zadnji seji občinskega sveta v Gorici je poročal poročevalec prof. Kurschen: Zveza italijanskih učiteljev v Gorici predlaga ustanovitev ženskega liceja z italijanskim učnim jezikom. Šolski odsek je izjavil, da so utemeljeni razlogi Zveze za ustanovitev ženskega liceja, in sicer že prihodnje leto, kolikor bi obstoj takega zavoda odgovaljal potrebi, ki bi jo čutilo vse meščanstvo. Stroškov bi bilo za prvo leto 15.000 K, narasli pa bi letno na 45.000 K pri popolnem zavodu, seveda ne oziraje se na stroške nove stavbe, ali šolski odsek je upošteval slabe občinske finance in potrebo ustanovitve drugih nujih šolskih poslopij zato ni mogel ugoditi predlogu; predlaga, da se za sedaj ne sprejme predlog Zveze italijanskih učiteljev. Predlog je sprejet.

—g— **Šola za ženska ročna dela v Solskem Domu** v Gorici je dobila pravico javnosti.

—g— **Gradišče.** Dne 23. junija t. l. bo velika slavnost na Gradišču ob priliki vžidanja spominske plošče pesniku Simonu Gregorčiču. Slavnostni govor govori dr. Fr. Ilesič, c. kr. profesor in predsednik »Slov. Matic« v Ljubljani. Prijavilo se je že več narodnih društev za sodelovanje. Spominsko ploščo je izgotovil kipar Bitežnik v Gorici. Gotovo pohite tega dne na Gradišče vsi čestilci goriškega slavca iz mesta in dežele.

Splošni vestnik.

Umrla je 13. t. m. v deželni bolnišnici Ana Lampret, mati našega tovariša Fortunata Lampret v Trnovem.

Predsednik »Zaveze avstr. jugoslovan-skih učiteljskih društev L. Jelenc je odložil predsedništvo Učiteljske tiskarne in izstopil iz upravnega sveta.

Knjige ima na prodaj nekdo in jih po izredno nizki ceni ponuja v nakup. N. pr. I. »Das Hauslexikon«, 8 debelih vezanih knjig za 25 K. II. Karl von Rottck's »Allgemeine Geschichte«, 6 vezanih knjig (celotno 11 delov) za 10 K. III. Fett: »Konferenzarbeiten« I. in II. Bnd., krasno vezano, imenito delo za učitelje, oba zvezka za 4 K. »Oesterreichischer Schulbote«, 44. Jahrgang 4 K. »Oesterreichischer Schulbote«, 44. Jahrgang 3 krone (broširano). »Deutsche Rundschau für Geographie und Statistik« 15. Jahrgang (1892), lepo vezano 3 K. IV. Nadalje: polno najnovejših, interesantnih, pikantnih nemških romanov; n. pr. »Authentisches Tagebuch der Komtesse Mizzi Veith«, — »Das Beichtiegel von Hans Kirchsteiger«, — »Bekenntnisse einer Prinzessin«, — »Sündenregister einer Königin«, — »Damenregiment im Vatikan«, — »Roman der Kronprinzessin Louise von Sachsen«, — »Memoiren eines Hotelkellers«, — »Memoiren von Katarina von Russland«, — »Tagebuch einer Erzieherin«, — »Aus einer kleinen Garnison von Leutnant Bilsle«, — »Madame Steinheil«, — »Mantegazza: Die Physiologie der Liebe«, — »Die Frauen der Türkei« itd. Vsak roman samo 1 K in 20 vin. za poštnino. Proda se le

proti takojšnjemu plačilu. Naslov prodajalca je na razpolago pri uredništvu „Uč. Tov.“ Pismenim vprašanjem treba dati znamko za odgovor.

Za nabiranje narodnih pesmi vseh avstrijskih narodov se je svoj čas zavzelo tudi naučno ministrstvo. Ustanovili so nekak centralni odbor, potem razne odseke in pododseke itd. To je šlo vse gladko, in tudi prvi zvezek je že dogotovljen, a sedaj manjka denarja. Dunajski odsek je bil te dni pri finančnem ministru, ki se je sicer jako pohvalno izrazil o delovanju odbora in odsekov, manj ljubezniv je pa bil glede denarne strani. Ker so vse pesmi nabrane z napevi, je zahtevala „Glasbena Akademija“ svoto 50.000 K, predlaganih pa je bilo svoj čas le 10.000 K. Delo je monumentalnega pomena in škoda bi bilo, da bi zapalo zaradi nekaj tisočakov.

„Lega Nazionale“, ki hrvaške in slovenske otroke poitalijančuje, je imela leta 1911, čez 42.000 članov in 517.073 K dohodkov proti 416.050 K v letu 1910.

Drugi avstrijski shod proti tuberkulozi se vrši dne 29. t. m. v veliki dvorani društva zdravnikov na Dunaju.

Boj zoper kinematograf. Velika nemška kulturna zveza „Goethebund“ bo na svojem letošnjem zborovanju ostro nastopila proti škodljivemu vplivu kinematografov. Obravnavalo se bo razmerje kinematografov proti gledališčem in literaturi. Kot govorniki bodo nastopali znanstveniki, pisatelji, igralci, odvetniki itd. Tudi nemški „Bühnenerverein“ bo na svojem letošnjem zborovanju v Bratislavi razpravljalo o kinematografih. Lastniki kinematografov, ki se boje, da bodo ta zborovanja slabo vplivala na njihovo poslovanje, so se združili in bodo v zvezi s tvorničarji filmov in svojega časopisja pričeli nasprotno akcijo. V Berlinu bodo sklicali veliko protestno zborovanje vseh prijateljev kinematografa, do čim bodo pri „Goethebundu“ znamenite osebnosti nastopile proti kinematografski „kugi“.

Strup alkohol. Mnogo je še ljudi, ki nočejo verjeti, da je alkohol strup. Ni treba, da se človek upijani, tudi majhne množine alkohola učinkujejo strupeno. Težko je določiti mero, ki zadostuje, da je učinek škodljiv zdravju. To je odvisno od različnih okoliščin. Trdi se pa lahko z gotovostjo, da množine alkohola, ki ga uživajo navadno delavci, silno škodujejo telesnim in duševnim močem. Seveda učinek se ne zapazi od danes do jutri, dostikrat tudi ne v desetih letih, a ne izogne se mu noben pivce. Žganje zjutraj, žganje opoldne in zvečer, enkrat se mora upreti telo, toliko strupa ne prenese. Ali ni grozno, da mora človek, ki pije redno žganje, že z dvajsetimi ali štirindvajsetimi leti pod zemljo, ko bi morda lahko živel 60 ali 70 let? Počasi deluje alkohol, a tem bolj gotovo. Edino sredstvo, ki brani pred prezgodnjim propadom telesnih moči, je: proč z alkoholom. Tudi vino in pivo sta škodljiva, čim manj pije, tembolje. Velika zmota je, ako mislijo ljudje, da alkohol krepi. Zaslupljeni starši dajejo slabotnim otrokom vino, pivo, ali celo žganje, češ, postal bo močnejši. Ne prinašajo mu moči, še tisto malo mu jo odvzamejo, ki jo ima. V vinu in pivu se več utopi, kakor v vodi.

Odlikovan slovenski učenjak. Slovenski učenjak, vseučiliški profesor na vseučilišču v Carnovicah, dr. Plemelj, je dobil od dunajske akademije znanosti Liebnova častno darilo za njega matematično delo o potencialni teoriji.

Nenemški otroci v Berlinu. V berlinske ljudse šole je hodilo 4162 otrok, ki so govorili nenemški jezik. Od teh je govorilo 3794 slovansko, in sicer 1346 samopoljsko, 2309 poljsko in nemško, 40 rusko in 90 češko, nadalje 148 madjarsko, 66 italijansko, 28 francosko, 59 angleško in 67 druge jezike.

Knjižnica za otroke.* Profesor R. let stari otroci prihajajo in odhajajo skoraj večinoma sami; sami vzamejo tudi knjige s polic ter jih, pregledavši jih, vročijo knjižničarki, ki jih le-ta sme postaviti na njih mesto nazaj. Polica, ki ima hranjene ilustrirane knjige, nosi lahko čitljiv nadpis z besedami: „Otroci s snažnimi rokami smejo vzeti ilustrirane knjige“. Videl sem 7letnega fanta, ki je, prebravši ta nadpis ter ogledavši nato svoji roki, s kislim obrazom od Blanchard je obiskal knjižnico za otroke v Syracusu (država New-York) ter poroča o njej te-le zanimive podrobnosti: „Pet in šest

stopil od police. — Upoštevati je pravilo: otrokom z nečednimi rokami se ne prepove jemati knjig; le oni, ki imajo snažne roke, jih smejo vzeti. Vpraša se: Kakšen razloček je med tem? Razloček je važen: to je neka poteza ameriškega značaja. Otrok sam mora razsoditi, ima li čedne roke ali ne in sme li dotakniti se knjig ali ne. Po lastni iniciativi mora razrešiti to vprašanje ter se tako uriti v samoobvladi. Rek „spoznavaj se sam“ mora že otrokom neopazno preiti v kri in meso. Že mladi Američan se mora navaditi, zaupati le samemu sebi v vseh okoliščinah življenja. Takšna je neprestana lekcija individualne etike, ki rezultira iz preprostega dejstva, dozdevajoče nevažne za nas, ljudi starega sveta.“

Razgled po šolskem svetu.

— **Socialna statistika v Nemčiji.** Glasom lista „Zeitschrift für pädagogische Psychologie“ pohaja nemško moško učitelstvo vedno bolj iz vrst imovitejših slojev, nasprotno pa je učiteljic vedno več iz ubožnejših ljudskih plasti.

— **Krepak odgovor.** Gojenke neke višje dekliske šole so dobile novega, mladega profesorja. Sklenile so v svoji častilakomnosti in starosti, da novega profesorja ne bodo kot navadno pozdravljale z vstajenjem s sedežev. Kakor rečeno, tako tudi storjeno. Posmehljivi obrazi učenk so se pa precej podaljšali, ko jim je rekel profesor smehljaje: „Zelel bi vam, gospodične, da bi ne obsedele za vedno!“

— **Učiteljci — profesorici.** Ravnateljici višjih dekliskih šol in učiteljici na dekliskem liceju v Zagrebu, Kamila Lucerna in Štefanija Iskra, sta imenovani za glavni učiteljici na učiteljski v VIII. čin. raz.; obenem sta dobili naslov profesor.

— **Rusinsko vseučiliško vprašanje rešeno.** Zudnje dni je avstrijsko poslansko zbornico rusinska obstrukcija v brambnem odseku silno vznemirjala. V največjih skrbeh pa je bila vlada sama, ki bi kolikor mogoče hitro rada spravila brambno predlogo pod streho, čemur pa so se Rusi energično postavili v bran in zahtevali od vlade ugodno in definitivno izjavo glede rusinskega vseučiliškega vprašanja. Vlada v začetku o tem ni hotela ničesar slišati, ker se je bala Poljakov, ki so brez izjeme vsi strastni nasprotniki rusinskih kulturnih zahtev. Rusini so odgovorili z obstrukcijo v brambnem odseku in sklenili vztrajati v obstrukciji, dokler se bo dalo. Vlado je obstrukcija presenetila. Pričela se je pogajati z Rusini in Poljaki, a brez uspeha. Vsi poizkusi so se zaradi trdovratnosti Poljakov ponesrečili. A Rusini niso hoteli odnehati niti za pičico od svojih zahtev, ampak so zahtevali brezpogojno, da Poljaki kapitulirajo. To je pomagalo. Tako Poljaki, kakor vlada so morali vgrizniti v kisl jabolko in kapitulirati. Rusini so s svojo obstrukcijo, ker pač ni šlo drugače, izsilili svoje vseučilišče. Univerza se ustanovi tekom šestih let, in sicer v Levovu. Rusinskim profesorjem se v tem prehodnem štadiju zagotovi gotov vpliv v levovskem profesorskem kolegiju, junktim glede prenehanja rusinske obstrukcije v deželnem zboru in cesarskega lastnoročnega pisma pade v vodo. Rusini so izšli torej iz bitke kot popolni zmagovalci, Poljaki kot poraženi. Tako gre pot do kulture!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga s omejenim jsmstvom.

Promet do konca maja **K 73.295 95.**

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Slovensko Abecedo za ženska ročna dela

(II. pomnožena izdaja)

priporoča

Milena Kiferle

učiteljica ženskih ročnih del v Ljubljani, Dolenjska cesta 21.

Knjigoveznica

Anton Janežič
Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča slav. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

Pri večjih naročilih 10% popusta.

Viktorija Sterniša

Ljubljana, Jurčičev trg 3

priporoča svojo bogato zalogo črevljev, gamaš in galoš po najnižji ceni. Zunanja naročila izvršujem točno.

Anton Krušič,

krojaški mojster in trgovec v Gorici

Tržaška ulica števil. 16

v lastni hiši

in Tekališče Fran Jožefa št. 39.

Moja delavnica se nahaja v bližini slov. kmetiške šole.

Opozarja se gg. odjemalce, da je došla ravnokar velika množina raznovrstnega blaga najrazličnejših kakovosti iz avstrijskih in angleških tovarnen

za vsak stan.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

J. Jax

Ljubljana

Dunajska cesta

Šivalni stroji, kolesa in pisalni stroji.

Pletilni stroji.

Slavnemu učiteljstvu se vljudno priporoča „Kavarna Prešeren“ v Ljubljani.

Sukna

in modno blago

za moške in ženske obleke priporoča firma

Karel Kocian

tvornica za sukno v Humpolcu (Češka).

Vzorci franco.

Le tedaj

doseže kakovost fine zrnate kave svojo polno veljavo, če voli cenj. gospodinja kot kavni pridelek najzanesljivejšo vrsto!

Najbolje storite

če uporabljate izdelek, ki se je izkazal že desetletja kot najboljši, „pravega“: Francka: iz tovarne v Zagrebu vendar pa izrečno le onega s kavnim mlinčkom kot tovarniško znamko.

1887—1912 — 1887—1912

Blagovolite pisati po vzorce!

V. J. Havliček in brat

Kopališče Poděbrady (kralj. Češko) slavnoznani izvozni dom, ustan. l. 1887 priporoča občeznane in pripoznane kakovosti

modno blago — zefire spomladanske in poletne novosti za 1912.

Havličkove tkanine, kanafare, brisače, robce, namizne in kavine garniture, batiste pralne svilne itd.

Damaste, opreme za neveste.

XXV. trgovsko leto.

1 zavoj 40 m okusno zbranih ostankov v velikosti do 8 m pošiljam za 18 K povzetju franco. Od teh ne pošiljam vzorcev. Le pri nas najbolje. — Havličkova tkanina 1 kos 23 m za 12 K, 13-20 K, 14-50 K, 16 K, 17-50 K, 20-40 K, 22-40 K.

Najugodnejši češki nakupni vir

AVGUST AGNOLA

Ljubljana, Dunajska cesta 13

poleg „Figovca“

priporoča svojo veliko zalogo stekla, porcelana, petrolejnih svetilk, ogledal, okvirov, šip itd. Tintnike za šolske klopi, aparate za fizikalne poizkušnje.

Prevzema vsakovrstna stekarska dela, tudi nova šolska poslopja na deželi itd.

Vzorci poštne prosti proti vrnitvi.

Krasne novosti za pomladansko in letno sezono!

Vzorci poštne prosti proti vrnitvi.

Došla je velika izbira vsakovrstnega modnega blaga za ženske obleke. — Elegantne moške obleke od sukna do najfinejšega angleškega blaga. — Moško in žensko perilo v krasni izbi. Novitete v dežnikih posebno v damskih solnčnikih. Priporoča se slavnemu učiteljstvu tvrdka z modnim in oblačilnim blago m

Gorica Ivančič in Kurinčič

Gosposka ulica 11. (V. G. Carducci.)